

INTERNATIONELLA PRISERS OCH VÄXELKURSENS GENOMSLAG I KPI

Den svenska kronans utveckling har karaktäriserats av hög volatilitet det senaste året. Under sommaren och hösten har kronan deprecierat kraftigt mot flertalet valutor. Importpriserna har dock utvecklats tämligen svagt hittills i år. Detta kan delvis tillskrivas fallande internationella exportpriser.

En försvagning av växelkursen kan i allmänhet väntas leda till prisökningar på framför allt importerade varor. Hur stort detta genomslag blir är dock olika för olika typer av varor. Det kan förväntas vara stort och snabbt för homogena varor, som exempelvis råolja, vilkas pris fastställs på världsmarknaden. Det kan dock vara både långsammare och ofullständigare för mer differentierade typer av varor där inhemska substitut konkurrerar.

Priset på svenska importvaror i konsumentledet bestäms, förutom av utländskt exportpris och växelkurs, även av inhemska komponenter som vinstmarginaler, löner, skatter och andra kostnader i transport och detaljistledet.

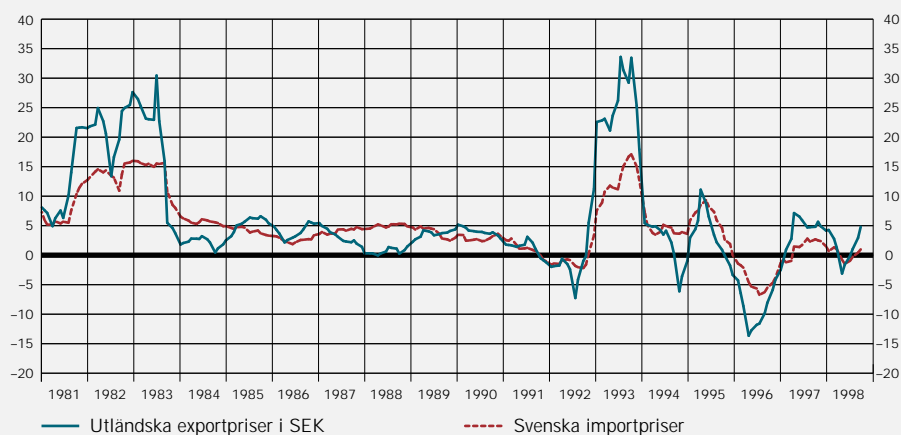
På kort sikt har prisstelheter och andra anpassningskostnader, t.ex. via terminssäkring av valutor, stor del i det reducerade genomslaget. På lite längre sikt har även andra marknadsförhållanden betydelse för genomslaget. Beroende på vilken konkurrenssituation de befinner sig i kan såväl utländska exportörer som inhemska

importörer och detaljister förändra sina vinstmarginaler och därigenom styra prissättningen för att uppnå en så gynnsam vinstutveckling som möjligt. Här torde förväntningar om huruvida en växelkursförändring är av tillfällig eller permanent karaktär spela roll. En förändring som uppfattas som permanent borde få ett starkare genomslag i alla led än en som uppfattas som temporär. Även det allmänna efterfrågeläget torde spela en roll. Det är sannolikt lättare att höja priserna i en högkonjunktur då många inhemska konkurrenter också tenderar att höja sina priser än i perioder då den inhemska efterfrågan utvecklas svagt. Slutligen är också den inhemska prisutvecklingen och tilltron till låginflationspolitiken av betydelse för prissättningen.

En analys av växelkursens påverkan på den inhemska prisnivån kan lämpligen delas upp i två steg. Det första steget inbegriper utländska exportpriser och växelkursens genomslag på importpriserna i producentledet. Det andra steget omfattar genomslaget av importpriserna (i producentledet) på priserna i konsumentledet, antingen specifikt på importerade varor eller på KPI i stort.

En rad statistiska problem försvårar försök att kvantifiera växelkurseffekter på priserna. Beräkningar visar dock att en växelkursförändring slår igenom med ungefär 60 till 80 procent i producentledet på lång sikt.²⁵

Diagram R3.
Export- och importpris.
Årlig procentuell
förändring

Källa: Konjunkturinstitutet.

Hur stor och snabb effekten blir beror på hurvida priser på mer homogena varor som t.ex. råolja inkluderas eller inte. Huvuddelen av importvarorna är dock inte homogena och anpassningshastigheten av priserna på dessa varor efter en störning i växelkursen förefaller vara mindre och relativt långsam. Först efter sex kvartal beräknas halva effekten ha slagit igenom.

Konsumentprisindex består till ungefär 25 procent av i huvudsak importerade varor. Det är främst dessa varor som påverkas av växelkursförändringar. Men även i huvudsak inhemska producerade varor och tjänster kan påverkas *indirekt* av växelkursen²⁶. De kan antingen innehålla importerade insatsvaror vars kostnad stiger när växelkursen försvagas och/eller utgöra inhemska substitut för importvaror vars efterfrågan ökar när importpriserna stiger.

Genomslaget av höjda importpriser i producentledet på KPI skulle därför kunna bli såväl större som mindre än de 25 procent av KPI som den direkta importandelen motsvaras av. Beräkningar som gjorts på Riksbanken ger vid handen att det långsiktiga genomslaget är drygt 25 procent. Den genomsnittliga anpassningshastigheten är något snabbare i konsumentledet. Omkring halva effekten inträffar redan inom tre kvartal. Skillnaden förefaller emellertid vara betydande mellan olika varugrupper.

Det faktum att importprisernas genomslag i konsumentpriserna är lika stort som importandelen i KPI skulle kunna tolkas som att genomslaget faktiskt är full-

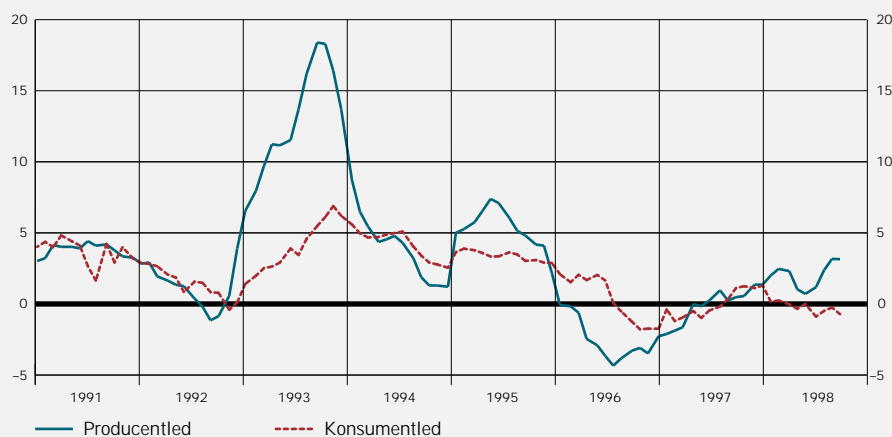
ständigt. En annan tolkning är att genomslaget är ofullständigt för i huvudsak importerade varor i KPI men att detta uppvägs av indirekta effekter, via priserna på importerade insatsvaror eller importkonkurrerande inhemska varor. En skattning av genomslaget från importprisindex för konsumtionsvaror i priserna för underkategorin huvudsakligen importerade varor i KPI ger visst stöd för den senare tolkningen. Det totala genomslaget begränsas här till ca 60 procent. Resten av effekten på KPI som helhet skulle då kunna tolkas som den ovan nämnda indirekta effekten.

Sammantaget förefaller internationella prisers och växelkursens genomslag på konsumentpriserna vara begränsat. En tioprocentig varaktig försvagning av kronan skulle med dessa uppskattade långsiktiga elasticiteter medföra en uppgång i importpriser i producentledet på 6–8 procent. Effekten på huvudsakligen importerade varor skulle bli knappt 4 procent, vilket motsvarar en KPI-effekt på närmare 1 procentenhet. Den totala effekten på KPI, inklusive indirekta effekter, skulle därmed begränsas till ca 2 procentenheter. Normalt skulle denna anpassning vara en utdragen process på flera år.

25 Se Alexius, Annika (1997) "Import Prices and Nominal Exchange Rates in Sweden", *Finnish Economic Papers*, Vol. 10 No. 2.

26 Konsumentpriset på i huvudsak importerade varor består till största del av en importerad del men även inhemska kostnader som löner, skatter och andra påslag kan utgöra en stor andel av dessa varors pris. Enligt input-output-tabeller utgör ren import ca 25 procent av privat konsumtion.

Diagram R4.
Importpriser på konsumentvaror i producent- och konsumentled. Årlig procentuell förändring

Anm. Båda mätten exkluderar petroleumrelaterade produkter.
Källa: SCB.